

Program wychowawczo-profilaktyczny

I. Podstawa prawna

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900, 1672, 1718).

Nasza szkoła jest szkołą artystyczną. Wiemy, że uczniowie są objęci programem wychowawczo-profilaktycznym przede wszystkim w szkołach ogólnokształcących. Tworzenie programu wychowawczo-profilaktycznego w naszej szkole muzycznej poprzedziły:

1. analiza przepisów prawnych dotyczących obowiązku stworzenia, wprowadzenia i realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego w szkołach artystycznych: art. 26 Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900, 1672, 1718), Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1637 oraz z 2022 r. poz. 1329);
2. diagnoza w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwoju uczniów. Analiza wyników ewaluacji dotychczas podejmowanych w szkole działań w zakresie wychowania i profilaktyki oraz prawidłowości realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego w naszej szkole w roku szkolnym 2022/2023. Analiza dotyczy założeń wychowawczych i profilaktycznych zawartych w statucie szkoły, w programach nauczania poszczególnych przedmiotów w oparciu o podstawy programowe oraz uchwycenia problemów opiekuńczo-wychowawczych napotykanym w toku codziennej praktyki pracy pedagogicznej w szkole (diagnoza potrzeb i problemów występujących w naszej społeczności szkolnej).

II. Założenia programu

Nadrzędnym celem edukacji szkolnej jest wszechstronny rozwój ucznia polegający na harmonijnej realizacji przez nauczycieli zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania. Zadania te tworzą wzajemnie uzupełniające się i równoważne wymiary pracy każdego nauczyciela. Niniejszy program ma na celu uzupełnienie tych zadań w zakresie wychowania i profilaktyki, planowanych i realizowanych w naszej szkole.

Specyfiką szkoły muzycznej jest osobisty kontakt z uczniem, praca w małych grupach oraz indywidualne podejście do każdego dziecka. To osoba nauczyciela, a nie szkoła jako instytucja odgrywa kluczową rolę w procesach dydaktyczno-wychowawczych i wsparciu młodych ludzi w procesie dorastania.

Założeniem programu jest także wyposażenie młodych ludzi w umiejętności i wiedzę oraz rozwijanie takich cech ich osobowości, które pozwolą im przeciwstawić się zagrożeniom wynikającym z dorastania we współczesnym świecie.

III. Cele programu (ogólne i szczegółowe).

1. Cele wychowania

Talent muzyczny, zdaniem prof. Marii Maturzewskiej jest dynamicznym układem następujących cech: zdolności specyficznie muzycznych, inteligencji ogólnej, cech osobowości, czynników biograficzno-środowiskowych i nabytych w procesie edukacji kwalifikacji warsztatowych¹. Celem działań wychowawczych podejmowanych w naszej szkole jest zapewnienie uczniowi możliwości harmonijnego rozwoju wszystkich wymienionych powyżej cech oraz stworzenie warunków do takiego rozwoju, który zapewni wychowankowi kształtowanie otwartości na innego człowieka, postawę osoby wolnej i odpowiedzialnej, wrażliwej na dobro, prawdę i piękno, zdolnej do samodzielności, samorealizacji i twórczości.

Szczególną uwagę zwracamy na:

- 1) wszechstronny rozwój osobowości ucznia;
- 2) poszanowanie dziedzictwa kulturowego swojego i innych narodów;
- 3) wychowanie oparte o właściwy system wartości: poszanowanie prawdy, dobra, piękna i drugiego człowieka, kształtowanie postaw patriotycznych, szacunku do ojczystego dziedzictwa kulturowego oraz kultur innych narodowości;
- 4) przestrzeganie zasad kultury i etyki, prawa autorskiego oraz innych przepisów prawa związanych z ochroną dóbr kultury;
- 5) wrażliwość artystyczną w kreatywnym realizowaniu zadań;
- 6) umiejętność pracy w zespole pod nadzorem osoby odpowiedzialnej za realizację projektu oraz współodpowiedzialność za efekt tej pracy, integrację i współpracę z członkami zespołu;
- 7) budowanie relacji opartych na zaufaniu;
- 8) aktywną postawę w działaniu;
- 9) systematyczne rozwijanie swoich umiejętności;
- 10) obiektywną ocenę jakości wykonywanych zadań, przewidywanie skutków podejmowanych działań;
- 11) przygotowanie do kontynuowania nauki;
- 12) skuteczne radzenie sobie ze stresem, w szczególności z tremą;
- 13) dbałość o wysoki stopień kultury osobistej ucznia;
- 14) wykształcenie nawyków ucznia do systematycznej pracy i umiejętności samodzielnego przezwyciężania trudności oraz organizację indywidualnej pracy;
- 15) rozwijanie samodzielności, kreatywności i wrażliwości wychowanków;
- 16) rozwijanie odpowiedzialności za słowa i czyny oraz kształtowanie pozytywnych wzorów dojrzałego funkcjonowania w rodzinie, grupie i społeczeństwie;
- 17) kształtowanie postaw prospołecznych i obywatelskich w duchu poszanowania wartości uniwersalnych, narodowych, państwowych i lokalnych;
- 18) dbałość o higienę i poszanowanie narzędzia pracy (instrument, sprzęt muzyczny) oraz miejsca pracy (klasa, scena);
- 19) dbałość o bezpieczeństwo własne ucznia i w relacjach z rówieśnikami.

¹ M. Maturzewska: Talent muzyczny w świetle badań naukowych, Materiały pomocnicze COPSA, Warszawa 1980.

2. Cele profilaktyki

Celem działań profilaktycznych jest wsparcie młodych ludzi w trudnym dla nich okresie dorastania. Chcemy, żeby każdy uczeń mógł osiągnąć i świadomie utrzymać odpowiadający mu stan równowagi psychofizycznej, umiał radzić sobie z porażkami i czerpał radość ze wszystkich swoich sukcesów. Program ten zakłada, że w profilaktyce najważniejsze jest oddziaływanie w oparciu o koncepcję czynników ryzyka i czynników obronnych (chroniących). Program opracowany został w oparciu o analizę zagrożeń właściwych dla wieku dorastania, mogących występować wśród uczniów naszej szkoły.

Za najważniejsze uznaliśmy następujące czynniki ryzyka:

- 1) palenie tytoniu i używanie alkoholu;
- 2) przemoc i agresja (zarówno fizyczna jak i psychiczna), przemoc rówieśnicza i przemoc w rodzinie;
- 3) używanie środków psychoaktywnych (narkotyki w różnej postaci, środki zastępcze, substancje psychotropowe, nadużywanie leków, itp.);
- 4) podatność na działania grup manipulacyjnych, często mających charakter kryminogenny (sekty, nieformalne subkultury młodzieżowe o charakterze przestępczym, itp.);
- 5) zagrożenia w Internecie i cyberprzemoc;
- 6) niezaspokojenie podstawowych potrzeb wg Masłowa;

oraz czynniki obronne:

- 1) przewiduje skutki podejmowanych działań;
- 2) ma poczucie własnej wartości;
- 3) silna więź emocjonalna z rodzicami;
- 4) asertywność;
- 5) wysoka świadomość bezpiecznego korzystania z Internetu;
- 6) pozytywne oddziaływanie środowiska rówieśniczego (przyjaźń, poczucie więzi z pozytywnymi grupami);
- 7) umiejętność budowania udanych relacji z ludźmi;
- 8) aktywna postawa w działaniu;
- 9) współpraca z zespołem i branie współodpowiedzialności za efekt tej pracy.

Podstawowym założeniem tego programu jest przekonanie, że skuteczna profilaktyka uzależnień to przede wszystkim poczucie własnej wartości, spersonalizowane wartości moralne i etyczne. Czynniki te stanowią bazę, dzięki której naturalne staje się unikanie sytuacji powodujących zagrożenie (np. udział w spotkaniach, gdzie zabawa jest nieodłącznie związana z alkoholem, lub/i narkotykami), a jeśli sytuacja taka wystąpi, pozwalają naturalnie i bezproblemowo użyć posiadanych asertywnych umiejętności do bezkonfliktowego powiedzenia „nie”.

W trakcie realizacji programu należy też uczyć radzenia sobie w różnych, także trudnych sytuacjach życiowych, w oparciu o posiadaną i rozwijaną wiedzę (dotyczącą np. szkodliwości palenia papierosów, picia alkoholu czy używania narkotyków). Nasze działania skierowane są zarówno do uczniów, rodziców, jak i nauczycieli.

IV. Treści wychowawczo-profilaktyczne.

Treści programu i działania są dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów różnych grup wiekowych: kl. I-II, kl. III-IV, kl. V-VI, starsi uczniowie.

Zakresy działań profilaktycznych:

- 1) poczucie własnej wartości;
- 2) mobbing;
- 3) uzależnienia;
- 4) zagrożenia w Internecie;
- 5) pomoc rodzinie;
- 6) specyfika pracy szkoły – relacje uczeń-nauczyciel-rodzic.

Cele osiąmane poprzez:

- 1) określenie własnego, pozytywnego systemu wartości;
- 2) asertywność oraz umiejętność radzenia sobie z emocjami;
- 3) umiejętność dostrzegania i rozwiązywania sytuacji konfliktowych;
- 4) dostrzeganie agresji i przemocy (także we własnych odczuciach i zachowaniu) oraz przeciwdziałanie i obrona w tym zakresie;
- 5) radzenie sobie z presją grupy;
- 6) zapoznanie ze zjawiskiem „szumu informacyjnego” (czyli zagubienia wynikającego z bombardowania każdego z nas przez środki masowego przekazu [telewizja, radio, Internet], ale także billboardy reklamowe, reklamy i ogłoszenia dźwiękowe w sklepach i centrach handlowych itp., ogromną ilością głównie niechcianych informacji, wielokrotnie przewyższającą możliwości naszej percepcji);
- 7) określenie istoty, rodzajów uzależnień i zagrożeń z nich wynikających;
- 8) wskazywanie instytucji i miejsc w środowisku lokalnym, gdzie można otrzymać poradę, pomoc i wsparcie w rozwiązywaniu problemów.

Uczeń powinien:

- 1) budować satysfakcjonujący go wizerunek własny;
- 2) dbać o swoje zdrowie poprzez zdrowy styl życia;
- 3) potrafić dostrzegać, analizować i rozwiązywać sytuacje konfliktowe, w sposób niepowodujący poniżenia czy urażenia uczuć żadnej ze stron konfliktu (asertywność);
- 4) umieć radzić sobie z objawami stresu i umieć w sposób bezpieczny (bezkonfliktowy) wyrażać i rozładowywać swoje emocje;
- 5) znać konsekwencje wnikające z palenia tytoniu, picia alkoholu i używania środków psychoaktywnych, oraz umieć unikać miejsc i sytuacji, w jakich może to nastąpić;
- 6) chronić siebie i innych przed nadmierną agresją i przemocą oraz wiedzieć, gdzie zwrócić się o pomoc;
- 7) umieć prawidłowo budować swoje relacje w grupie;
- 8) znać konsekwencje podejmowanych działań poprzez wykorzystywanie technik informatycznych przeciwko innym uczniom, nauczycielom.

V. Zadania i sposób ich realizacji

1. Metody wychowawcze

Działania wychowawcze są podejmowane w naszej szkole w trosce o dobro wychowanków, z poszanowaniem praw dziecka, jego godności i odrębności².

Wśród metod wychowawczych szczególną uwagę zwracamy na:

- 1) zapewnienie uczniom przyjaznej, dającej poczucie bezpieczeństwa i akceptacji, atmosfery;
- 2) stawianie jasnych i zrozumiałych dla ucznia wymagań;
- 3) zapewnienie uczniom dobrych wzorców przez przykład osobisty nauczycieli;
- 4) dobry kontakt z wychowankiem, umożliwiający szczerą rozmowę o ewentualnych problemach ucznia;
- 5) dobry kontakt z rodzicami dziecka, umożliwiający współpracę przy przezwyciężaniu ewentualnych trudności;
- 6) dbałość o dobrą atmosferę w szkole i o prawidłowe relacje pomiędzy uczniami;
- 7) wyczulenie na wszelkie objawy patologii, w miarę możliwości wczesne wykrywanie zagrożeń i podejmowanie adekwatnych działań profilaktycznych czy pomocowych;
- 8) równe szanse rozwoju, zdobywania wiedzy i doświadczeń;
- 9) wykwalifikowaną, ciągle doskonalącą się kadrę dydaktyczną;
- 10) życzliwość i zrozumienie;
- 11) możliwość rozwoju poprzez udział w szeregu konkursów wewnętrznych i międzyszkolnych;
- 12) promowanie uczniów o szczególnych zdolnościach i talentach;
- 13) diagnozowanie i indywidualizację nauczania;
- 14) zajęcia wspomagające w postaci warsztatów z kształcenia słuchu i audycji muzycznych;
- 15) współpracę z rodziną i społecznością lokalną;
- 16) opiekę i wsparcie w trudnych sytuacjach życiowych;
- 17) promowanie zdrowego stylu życia;
- 18) kształtowanie prawidłowych postaw dotyczących bezpieczeństwa w szkole i poza nią;
- 19) uświadamianie roli zdrowego współzawodnictwa i współpracy w zespole;
- 20) rozwijanie postaw koleżeńskich, wzajemnej pomocy i życzliwości podczas nauki i zabawy;
- 21) rozbudzenie motywacji uczenia się i pogłębiania wrażliwości poznawczej i estetycznej, a przez to kształtowanie autorefleksyjnej postawy wobec siebie jako człowieka;
- 22) pielęgnowanie tradycji szkoły.

² zob.: Deklaracja Praw Dziecka, dokument Organizacji Narodów Zjednoczonych, 1959, Załącznik 1 oraz Konwencja o Prawach Dziecka, Dz. U. z 2000 r. nr 2 poz. 11.

Warsztat artysty-pedagoga to rzeczywistość wielopłaszczyznowa. Z jednej strony jest to pewien zbiór profesjonalnych sprawności: czy to dotyczących opanowania nauczanego przedmiotu, czy to umiejętności przekazywania wiedzy. Nauczyciel jest dla ucznia nie tylko źródłem wiedzy czy wzorcem umiejętności. Jest także – a może przede wszystkim – wzorem do naśladowania, w oparciu o który to wzór uczeń w znacznym stopniu kształtuje swoje postawy wobec sztuki i świata³. Zważywszy zatem na złożoność procesu wychowawczego, należy poszerzyć rozumienie pojęcia „warsztat pedagogiczny”, włączając do niego także szeroko rozumianą osobowość pedagoga i wynikające z niej postawy⁴. Dlatego nieodłącznym elementem realizowanego w naszej szkole programu wychowawczego jest nieustanna dbałość wszystkich pedagogów o szeroko rozumiany rozwój własny i zachowanie najwyższych standardów kultury osobistej.

2. Zadania w profilaktyce

1. Praca z uczniami:

- 1) kształtowanie systemu wartości i przekonań oraz wiary w siebie;
- 2) rozwijanie i doskonalenie umiejętności życiowych i społecznych:
 - a. umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji;
 - b. konsekwencja działania;
 - c. kształtowania pozytywnych i udanych relacji z innymi;
 - d. rozwiązywania sytuacji konfliktowych;
 - e. radzenia sobie z sytuacją stresową;
 - f. rozwijanie umiejętności asertywnych;
 - g. w razie potrzeby szukania wsparcia udzielania pomocy innym;
- 3) pielęgnowanie i wzmacnianie więzi z rodzicami;
- 4) kształtowanie nawyków zdrowego stylu życia;
- 5) umiejętność mądrego korzystania z Internetu;
- 6) rozwijanie zainteresowania sztuką (nie tylko muzyką);
- 7) dostarczanie rzetelnej wiedzy dotyczącej zagrożeń okresu dojrzewania;

2. Praca z rodzicami:

- 1) rozwijanie i doskonalenie umiejętności komunikacji z dzieckiem;
- 2) wskazywanie źródeł informacji i pomoc w doskonaleniu ich kompetencji wychowawczych;
- 3) przekazywanie wiedzy na temat niebezpieczeństw i zagrożeń dotyczących młodzieży, w razie jakichkolwiek wątpliwości kierowanie do fachowych poradni;
- 4) pomoc w rozwiązywaniu sytuacji trudnych (np. stres, relacje uczeń-uczeń, uczeń-nauczyciel);
- 5) wzmacnianie poczucia własnej wartości u dziecka, akceptacja;
- 6) rozwiązywanie problemów w szkole (do kogo rodzic ma się udać) – nauczyciel, kierownik sekcji, dyrektor, powołanie zespołu.

³ Z. Konaszkiwicz: Nauczyciel jako wzorzec i autorytet w: Szkice z pedagogiki muzycznej, AMFC, Warszawa 2004.

⁴ R. Smendzianka: Mój warsztat artystyczny - mój warsztat pedagogiczny, wybrane zagadnienia, w: Z. Konaszkiwicz (red.): Mój warsztat artystyczny - mój warsztat pedagogiczny, AMFC, Warszawa 2004.

3. Nauczyciele:

- 1) doskonalenie umiejętności komunikacji społecznej;
- 2) dostarczanie rzetelnej wiedzy o zagrożeniach wynikających z dojrzewania młodych ludzi we współczesnym świecie;
- 3) gromadzenie, aktualizowanie i propagowanie danych placówek zajmujących się profesjonalnie poradnictwem, diagnostyką i terapią (lokalne punkty konsultacyjne, telefony zaufania, poradnie, itp.) oraz kierowanie rodziców z uczniami na konsultacje psychologiczno-pedagogiczne.

4. Zadania szkoły:

- 1) nawiązywanie ścisłej współpracy pomiędzy szkołą i rodzicami;
- 2) kształtowanie odpowiedzialności za siebie we wszystkich aspektach życia:
 - zdrowie (rozumiane jako dobrostan fizyczny i psychiczny);
 - emocje (zarówno negatywne jak i pozytywne);
- 3) kształtowanie odpowiedzialności w relacjach społecznych:
 - relacje z innymi – indywidualne (z rodzicami, kolegami, nauczycielami, itp.);
 - relacje w grupie (w grupach);
 - relacje społeczne pomiędzy członkami różnych grup;
- 4) wypracowywanie mechanizmów i nawyków pozytywnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych (tolerancja) i asertywnego rozładowywania emocji;
- 5) informowanie, w razie potrzeby, o miejscu (instytucji), gdzie można uzyskać najlepszą w danej sytuacji poradę i (lub) pomoc (wyspecjalizowane poradnie i fundacje, telefony zaufania, policja);
- 6) pomoc rodzinie;
- 7) informacja o specyfice nauczania w szkole muzycznej.

Metody realizacji założeń profilaktycznych:

- 1) bezpośrednia rozmowa przy okazji lekcji indywidualnych, w razie potrzeby spotkania ze specjalistami (pedagogiem, psychologiem), wywiady, indywidualne rozmowy z rodziną (uczeń + rodzice);
- 2) oddziaływanie przy okazji zajęć grupowych (np. omawianie występów bezpośrednio po audycji), udział w prelekcjach na tematy bezpieczeństwa i bezpieczeństwa w Internecie, warsztatach (np. treningi asertywności), itp.;
- 3) wskazanie publikacji dla młodzieży, odsyłanie rodziców i nauczycieli do konkretnych pozycji literatury pedagogicznej i psychologicznej;
- 4) współpraca z instytucjami lokalnymi;
- 5) informowanie rodziców i uczniów o możliwościach korzystania z fachowej pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

VI. Plan wychowawczo-profilaktyczny na rok szkolny 2023/2024 i harmonogram działań

Uwzględniając analizę realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego w naszej szkole, diagnozę potrzeb i zagrożeń, wnioski z ewaluacji programu z poprzedniego roku szkolnego oraz priorytety Centrum Edukacji Artystycznej na bieżący rok szkolny, proponujemy następujący harmonogram działań na rok szkolny 2023/2024:

1. Wnioski z ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego z poprzedniego roku:

- 1) przeanalizowanie danych z wyników klasyfikacji, frekwencji uczniów, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wywiady, rozmowy, obserwacja, itp;
- 2) opracowanie programu wychowawczo-profilaktycznego na rok szkolny 2023/2024 w oparciu o wiedzę, uzyskaną w wyniku działań opisanych w pkt. 1;
- 3) potrzeba zorganizowania szkolenia dla nauczycieli o tematyce dotyczącej znaczenia i roli komunikacji pomiędzy nauczycielami a rodzicami uczniów szkoły artystycznej;
- 4) potrzeba zorganizowania zajęć dla uczniów, poruszających tematykę przeciwdziałania przemocy i agresji w szkole.

2. Priorytety wychowawczo-profilaktyczne Centrum Edukacji Artystycznej na bieżący rok szkolny:

- 1) wzmocnienie prawidłowej komunikacji interpersonalnej w indywidualnej relacji nauczyciel-uczeń podczas artystycznych zajęć edukacyjnych;
- 2) wyposażenie ogólnokształcących szkół artystycznych w podstawowe narzędzia diagnozy psychologicznej i pedagogicznej;
- 3) przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, społecznych i przemocowych wśród uczniów szkół artystycznych i ich rodzin.

3. Diagnoza aktualnych potrzeb i zagrożeń szkoły:

- 1) wnioski z ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego z poprzedniego roku szkolnego;
- 2) identyfikacja problemów lub zagrożeń w środowisku szkolnym, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z zachowaniem ryzykownym, społecznym i przemocowym wśród uczniów szkoły;
- 3) monitoring sukcesów i porażek wychowawczych szkoły, wykorzystując statystyki szkolne oraz indywidualne przypadki.

4. Wynikające z dokonanej diagnozy cele ogólne i szczegółowe planu wychowawczo-profilaktycznego na bieżący rok szkolny:

- 1) wdrożenie zaleceń po ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego z zeszłego roku szkolnego;
- 2) kształtowanie odpowiedniej oraz bezpiecznej relacji mistrz-uczeń;
- 3) przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, zachowań społecznych i przemocowych wśród uczniów.

5. Harmonogram konkretnych zadań do realizacji w bieżącym roku szkolnym:

- 1) opracowanie i wdrożenie wniosków z ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego z poprzedniego roku szkolnego przez powołany w ramach nadzoru pedagogicznego dyrektor zespół zadaniowy nauczycieli po dokończeniu diagnozy, wdrożenie programu z uwzględnieniem niezbędnych zmian na bieżący rok szkolny – wrzesień 2023 r. (ad. pkt. 1);
- 2) realizacja działań w ramach rekomendacji wychowawczo-profilaktycznych Centrum Edukacji Artystycznej – przez cały rok szkolny (ad. pkt. 2):
 - a. poinformowanie społeczności szkolnej przez dyrektora o prowadzonych przez Centrum Edukacji Artystycznej Specjalistycznych Poradniach Psychologiczno-Pedagogicznych, z siedzibą w budynku Bursy Szkolnictwa Artystycznego przy ul. Miodowej 24A w Warszawie – wrzesień 2023 r.;
 - b. organizacja spotkania dyrektora szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi uczniów w związku z rozpoczęciem roku szkolnego – przedstawienie ogólnych wymagań edukacyjnych oraz prezentacja kadry pedagogicznej – wrzesień 2023;
 - c. organizacja szkolenia metodycznego dla rady pedagogicznej pt. „Rola, znaczenie i strategie komunikacji na linii nauczyciel-rodzic”, prowadzący: Jarosław Mirkiewicz – 22 września 2023 r.;
 - d. szkolenia/warsztaty dla nauczycieli o tematyce przeciwdziałania pojawianiu się zachowań ryzykownych, aspołecznych i przemocowych wśród uczniów i ich rodzin – przez cały rok;
 - e. organizacja zajęć dla uczniów szkoły w oparciu o scenariusze lekcji poruszające tematykę przeciwdziałania przemocy i agresji w szkole – styczeń 2024;
 - f. udzielanie konsultacji uczniom i rodzicom oraz opiekunom prawnym przez nauczycieli szkoły w ramach tzw. „godzin dostępności” oraz przez kierowników sekcji w czasie ich dyżurów w szkole – przez cały rok;

6. Plan ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego do wykonania na koniec roku szkolnego – maj 2024 r.:

- 1) formy ewaluacji do wyboru:
 - a. obserwacja (kierownicy sekcji);
 - b. ankiety dla uczniów;
 - c. ankiety dla rodziców;
 - d. ankiety dla nauczycieli;
 - e. wywiad (dyrektor szkoły, rada rodziców);
 - f. rozmowy z uczniami;
 - g. rozmowy z rodzicami;
 - h. analiza dokumentów;
 - i. obserwacja i ocena zachowania;
- 2) wnioski z realizacji programu;
- 3) rekomendacje i zalecenia dla przyszłorocznej diagnozy aktualnych potrzeb i zagrożeń w szkole.

Program został opracowany przez zespół członków rady pedagogicznej w składzie:
Jan Kilarski, Anna Osowska, Katarzyna Trzeciak Przemysław Wojciechowski.

Załącznik 1: Karta Praw Dziecka

- Mam prawo nie tylko do egzystencji, ale i do życia.
- Mam prawo do własnej osobowości. Nie jestem niczyją własnością.
- Mam prawo być równym każdej innej istocie ludzkiej bez względu na wiek.
- Mam prawo oczekiwać szacunku.
- Mam prawo być sobą, posiadać własną tożsamość.
- Mam prawo wyrażać moje myśli i uczucia, a także być wysłuchanym.
- Mam prawo pytać „dlaczego” i otrzymywać odpowiedź.
- Mam prawo być wychowywanym bez krzyku, bez lekceważenia czy poniżania.
- Mam prawo dorastać w swoim własnym tempie i oczekiwać akceptacji dla tego tempa.
- Mam prawo nie doznawać bólu fizycznego ze strony zagniewanych ludzi.
- Mam prawo być kochanym takim, jakim jestem.
- Mam prawo pod rozważnym kierownictwem, do myślenia we własnym imieniu i do podejmowania decyzji.
- Mam prawo do odpowiedzialności za siebie.
- Mam prawo do odczuwania radości, szczęścia, smutku, opuszczenia, złości i bólu.
- Mam prawo do wygrywania.
- Mam prawo troszczyć się i być przedmiotem troski, wychowywać i być wychowywanym, dawać i otrzymywać.
- Mam prawo sam kształtować swoje przekonania, wierzenia i normy.
- Mam prawo do wolności.
- Mam prawo uznawać i akceptować prawa innych wynikające z karty praw.

Deklaracja Praw Dziecka Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1959 r. to dziesięciopunktowy dokument odnoszący prawa człowieka do dzieci. Dopiero 30 lat później – w 1989 r. Narody Zjednoczone przyznały dzieciom ochronę traktatową. Krajowa Rada Swobód Obywatelskich z siedzibą w Londynie opublikowała szereg dokumentów dotyczących praw dziecka m.in. „Prawa dzieci; raport z pierwszej krajowej konferencji poświęconej prawom dzieci”, 1972 r. W Polsce Konwencja o prawach dziecka obowiązuje od 1991 r.